

De Woutertje Pieterse Prijs bekroont de mooiste boeken die het afgelopen jaar zijn verschenen. Voor 2024 zijn er zes boeken genomineerd.

Om leraren te inspireren aan de slag te gaan met actuele én goede kinder- en jeugdboeken, bieden wij lestips bij de genomineerde boeken aan. Dit jaar zijn er lestips vanaf groep 3 van het basisonderwijs tot en met de onderbouw van het voortgezet onderwijs.

LESTIPS

VOOR DE ONDERBOUW VAN HET VOORTGEZET ONDERWIJS

Deze lessuggesties richten zich op het boek *De spin en de sleutel* van Anna Woltz (Uitgeverij Querido), een boek voor jongeren vanaf 12 jaar.

Thema's in dit boek

- geheimen
- angsten
- tegenstellingen
- groep vs individu
- eenzaamheid
- (on)zichtbaarheid
- vlucht(gedrag)
- social media
- overleven
- rouw/verlies
- verbinding
- coming of age

Uit het juryrapport

'Hoe ga je om met verdriet en met een buitenwereld die over je oordeelt? In *De spin en de sleutel* laat Anna Woltz twee totaal geloofwaardige personages sprankelend tot leven komen, ieder met een heel eigen stem.

Een eigentijdse coming of age roman die de lezers veel stof tot nadenken geeft.'

De spin en de sleutel

Elena (13 jaar) moet in de zomervakantie een maand lang bij het nieuwe gezin van haar tante logeren, omdat ze haatreacties heeft gekregen naar aanleiding van haar actie op social media. De tegenstelling met haar eigen leven kan niet groter; Atlas (14 jaar), de stiefzoon van haar tante, en Elena zijn elkaars tegenpolen en besluiten elkaar te negeren. Ze hebben beide problemen en willen niet dat de ander hun geheim ontdekt. In korte hoofdstukken vertellen Elena en Atlas om de beurt hun belevenissen en gedachten en langzaam ontstaat er verbinding. Het zusje van Atlas speelt daar een grote rol in.

WAT GAAT ER GEBEUREN?

INLEVEN (IN GROEPJES)

VERWACHTING

Hardop lezen (p. 5-19)

Deel de tekst uit en verdeel de klas in groepjes van 4 leerlingen. In elk groepje leest iemand de tekst van Elena voor en een ander de tekst van Atlas. De anderen in het groepje lezen mee.

Analyseren (in duo's)

Laat leerlingen daarna in duo's Elena of Atlas bekijken. Hoe denkt het personage over de ander? Laat ze het eerst aanstrepen in de tekst. Daarna schrijven ze het op en maken een analyse over wat ze over het personage te weten zijn gekomen. Wat voor soort meisje is Elena? Wat voor soort jongen is Atlas?

Bespreken

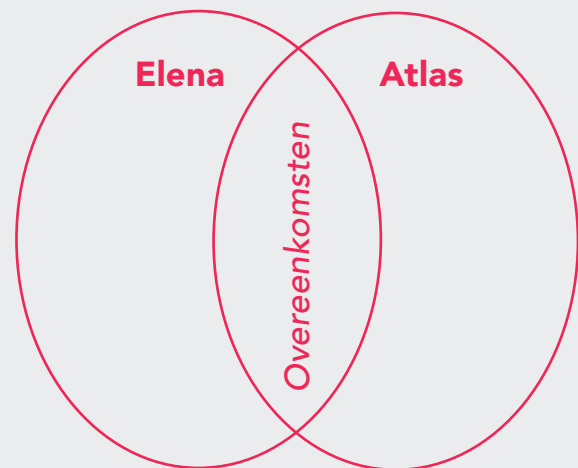
Hierna wisselen de duo's de informatie met elkaar uit en zoeken ze naar verschillen en overeenkomsten tussen beide personages. Dit noteren ze in bijgaand venndiagram.

Verwachting

De leerlingen bespreken daarna wat ze verwachten dat er gaat gebeuren. Laat ze dit in een aantal zinnen noteren.

Klassikaal

Laat elk groepje hun bevindingen aan de andere groepjes presenteren.

ACHTERGRONDINFO

Werken aan het vergroten van verhaalbegrip en literaire competentie

Coming of age roman

In een *coming of age roman* maakt het hoofdpersonage een ontwikkeling door en zie je een groei naar zelfstandigheid. Het personage begeeft zich op een grens tussen twee fasen, meestal de overgang naar volwassenheid. Hierin staat de zoektocht naar de eigen identiteit centraal. Het gaat hierbij vooral om de psychologische ontwikkeling die personages doormaken.

Verwachtingshorizon

Vanuit de receptie-esthetica wordt voor de betekenis van een tekst de nadruk gelegd op hoe lezers deze interpreteren. Dit is afhankelijk van hun leeservaring. De *verwachtingshorizon* van de lezer speelt hierbij een belangrijke rol. De lezer spreekt een verwachting uit over een tekst die gebaseerd is op de eigen levenservaring. Door met elkaar te praten over boeken, verruimen leerlingen hun verwachtingshorizon.

WELKE GEVOLGEN?

FILMPJE MAKEN (KLASSIKAAL / IN GROEPJES)

BEWUSTWORDING

Voorlezen (p. 128-134)

Lees het fragment voor.

Bespreken (klassikaal)

Bespreek wat Kennedy heeft gedaan:

- *wat betekent het als je filmpje zoveel views heeft?*
- *wat betekent dit voor Kennedy?*
- *wat betekent dit voor de anderen (Elena, Atlas, vader Ivar en Loes)?*
- *welke gevolgen kan dit hebben?*

Volgens Atlas geeft *Leentje* fixt alles verkeerde adviezen. Ze heeft geen idee van échte problemen. Bespreek samen wat wel een goed advies was geweest aan Kennedy. En wat zouden de leerlingen hier aan Elena en Atlas kunnen adviseren?

Filmpje maken (in groepjes)

Deel de klas op in groepjes en laat ze een filmpje maken waarin ze een passend advies geven. De groepjes mogen zelf bedenken aan wie ze advies geven: aan elfjarigen als Kennedy die iets te persoonlijke informatie willen posten op social media, aan influencers als Elena die verkeerde adviezen geven of aan mensen als Atlas die juist weinig op internet zitten en dit als gevaar zien.

Laat ze het filmpje naar je opsturen.

Samen kijken

Bekijk samen de gemaakte adviezen en geef elkaar tops en tips.

WELKE VERANDERING?

CREATIEF SCHRIJVEN (INDIVIDUEEL)

VERBINDING

Voorlezen (p. 173-176)

Lees het fragment voor.

N.B. Elena en Atlas komen in verbinding met elkaar door wat er is gebeurd. Dit kun je op verschillende niveaus bekijken: de fysieke nabijheid van elkaar of het begrip dat ze voor elkaar krijgen. Het hangt van de leeservaring van leerlingen af hoe leerlingen betekenis geven aan 'verbinding'.

Praten over het fragment

Bespreek samen wat er gebeurt in dit fragment. *Hoe komen ze met elkaar in verbinding?* Ga vooral in op hoe Elena en Atlas met elkaar omgaan. Hoe was dat in het begin van het boek en hoe is dat nu?

Dagboekfragment (individueel)

Laat de leerlingen een dagboekfragment schrijven vanuit Elena of Atlas. Hierin omschrijven ze hoe het personage nu over de ander denkt. Hoe zagen ze hem/haar eerst en wat is er veranderd? Wat heeft ertoe geleid dat ze anders zijn gaan denken?

Uitwisselen (in duo's)

Formeer duo's met leerlingen die verschillende personages hebben gekozen. Laat de leerlingen hun dagboekfragment aan elkaar voorlezen.

MEER LEZEN?

Meer coming of age romans van Anna Woltz

- *De tunnel* (2021), Uitgeverij Querido.
- *Honderd uur nacht* (2014), Uitgeverij Querido.

Meer lessuggesties

De tien leden van het *Jonge Jury Boekgenootschap* hebben hun favoriete boek uit de groslijst 2024 gekozen. *De spin en de sleutel* is daar één van. Voor docenten is er een gratis lesbrief beschikbaar.

Scan deze QR-code voor de link naar de download:

Bronnen

- Kamp, Iris, Jong-Slagman, Janneke de & Duijvenboden, Peter van (2019). *Jeugdliteratuur en didactiek. Handboek voor vo en mbo*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- *Algemeen letterkundig lexicon*. Zoek op: 'verwachtingshorizon' www.dbnl.org/tekst/dela012alge01_01/index.php
- In de serie *Kwestie van lezen* van Stichting Lezen:
 - *Praten over romanfragmenten* (nr. 12)
 - *Creatief schrijven en lezen combineren op de middelbare school* (nr. 14)

Colofon

Deze lestips zijn ontwikkeld door Loes Reichenfeld (LEES met LOES) - www.leesmetloes.nl in opdracht van de Stichting Woutertje Pieterse Prijs.

Scan onderstaande QR-code voor lessuggesties bij de andere genomineerde boeken:

De lestips worden aangeboden dankzij de steun van de Brook Foundation en De Versterking.